

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ, *Ο Μακεδονικός αγώνας στο Νομό Σερρών, Σέρρες 2012, σελ. 228, ISBN 978-960-92219-7-5*

«Κάθε μέρα κηδεύονται δεκάδες μάρτυρες, κανείς δεν κλαίει για τους ίδιους, αλλά το έθνος. Ακόμα και οι οικογένειες των θυμάτων φωνάζουν συνθήματα αντί να μοιρολογούν» (Μαγκντί Μαχφούζ).

Κοπής 2012, με άρωμα Μακεδονικού αγώνα το πόνημα του κ. Κ. Παπακυριάκου που τυπώθηκε στους αδελφούς Χαραλαμπίδη με χορηγίες του προέδρου της Ε.ΜΕ.Ι.Σ κ. Δ. Δημούδη και των απογόνων των Μακεδονομάχων κ.κ. Στ. Αναστασίου και Κων/νου Χρυσάφη, τους οποίους ευχαριστεί θερμά. Προλογίζει ο σεβασμιότατος μητροπολίτης Σερρών και Νιγρίτης κ.κ. Θεολόγος.

Με αφαιρετική δεινότητα, από το σύνολο της δράσης του ανεξάντλητου μεταλλείου του μακεδονικού αγώνα, απαγκιστρώνει μόνο όσα έλαβαν χώρα στο νομό Σερρών και ανοίγει το πανηγύρι στις αυλές της τοπικής Ιστορίας με τον προαναφερόμενο τίτλο. Επιδιώκει «να αποδώσει φόρο τιμής στους Σερραίους ήρωες Μακεδονομάχους που θυσιάστηκαν στο βωμό της πατρίδας», όπως διατείνεται στον πρόλογό του. Έλξη ακατανίκητη για τη γενέτειρα γη και τη Μακεδονία. Από το 1965, κοπιώδης και πολυπρισματική η ματιά του κατανεμημένη σε δεκαπέντε κεφάλαια με επιμέρους υπότιτλους. Στοιχειοθετεί την προσφορά των Μακεδόνων στο ελληνικό έθνος και συνδέει την ελληνικότητα της Μακεδονίας με την αρχαιότητα. για να αποδείξει τη συνοχή και τη συνέχεια της φυλής, το *όμαιμον, το ομόγλωσσον και το ομόθρησκον*. Τονίζει τις πανελλήνιες ιδέες των βασιλιάδων της Αλέξανδρου και Φιλίππου, την παρουσία των Μακεδόνων ως ακριτών του βόρειου ελληνισμού και την προσφορά τους στον παγκόσμιο πολιτισμό. Φωτογραφίζει τη Μακεδονία των θρύλων ως ποθεινή των Βουλγάρων και των Σλάβων σελ. 28 αντιγραφή από τον «Εσπερινό Ταχυδρόμο» της Σόφιας: «*Ο ελληνισμός της Ανατολικής Ρωμυλίας και της Μακεδονίας πρέπει να εξαλείψει... Βούλγαροι μη λησμονείτε το καθήκον σας*». Παρατίθεται επίσης και η μαρτυρία του Ν. Μάρτη για τη σύνθεση του πληθυσμού της Μακεδονίας. Ιδού και ο φακός των ιστορικών γεγονότων και οι αιτιώδεις σχέσεις τους. Οι βιαιότητες των Βουλγάρων δίνονται με πολύ προσοχή στη σελ. 40 «*Για να παραθέσει κανείς πλήρη κατάλογο όσων δολοφονήθηκαν από τους βουλγαροκομιτατζήδες στο νομό Σερρών απαιτούνται πολλές δεκάδες μαύρες σελίδες*». Ανάγλυφα και το βαρίδι της ήττας του '97 και η ευρωπαϊκή συναυλία των Μ. Δυνάμεων ως αιτίες σελ. 44 «*Οι Μεγάλες δυνά-*

μεις επενέβαιναν στο μακεδονικό ζήτημα ανάλογα με τις βλέψεις και τα αντιμαχόμενα συμφέροντά τους. Ευνοούσαν περισσότερο τα σχέδια της Βουλγαρίας». Η αναγκαιότητα της ένοπλης δράσης αποτυπώνεται με τον πλέον παραστατικό τρόπο σελ. 63 « Η κατάσταση ξεπέρασε όλα τα όρια της ανεκτικότητας και της υπομονής, διότι η κατάσταση χειροτέρευε συνεχώς. Οι βουλγαροκομιτατζήδες απειλούσαν την περιουσία και τη ζωή των Ελλήνων... Το έμφυτο ένστικτο της αυτοσυντήρησης επέβαλε να αμυνθούν με κάθε τρόπο».

Οι αγριότητες των κομιτατζήδων επιβεβαιώνουν τον Ταγκόρ «Ο άνθρωπος είναι χειρότερος από το ζώο, όταν είναι ζώο». Ήταν ένας αγωνάτιστος αγώνας, απροσκύνητος, που στον ανεμοστρόβιλό του απαιτούσε περίσκεψη. Ο συγγραφέας μας οδηγεί στα δαιδαλώδη και επικίνδυνα μονοπάτια της υποδούλωσης. Τα απόνερα της ανάληπτης κοινωνικής ζωής καθιστούσαν δυσώδη και αντιαισθητική την καθημερινότητα. Από τη σελ. 68 κ.ε.η ιστορική δράση επικεντρώνεται στο νομό Σερρών με λεπτομερή στοιχεία για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των αντιμαχόμενων πλευρών, την οικονομική κατάσταση, τους συλλόγους (ΟΡΦΕΑΣ κ.ά.) και τα πρόσωπα που διαδραμάτισαν πρωταρχικό ρόλο στον αγώνα. Εξερρενά τις βουνοκορφές της συλλογικής προσπάθειας μέσα από τους ατέρμονους δρόμους της δράσης, όταν στην πυρά του αγώνα «η ψυχή του ανθρώπου γίνεται θεοίο. Πλάθει παραδείσους για να αντέξει» (Όλγα Λαμπαδαρίδου). Δίνει το παράδειγμα για το τι μπορεί να προσφέρει ο καθένας ατομικά και πόσα όλοι μαζί. Επιλέγω αποσπάσματα που αφορούν τις Σέρρες σελ. 69: «Το πατριωτικό φρόνημα των Σερραίων ήταν πάντοτε ακμαίο. Έγιναν στη Βόρειο Ελλάδα το σχολείο του Εθνικού φρονήματος... Η πόλη των Σερρών υπήρξε ο κυματοθραύστης των βαρβαρικών ορδών».

Και για τον υποπρόξενο Σαχτούρη σελ. 97 «Ήταν φοβερός διπλωμάτης, με εξαιρετική φιλοπατρία, ευστροφία και με σπάνια διοικητικά προσόντα...Οι Σέρρες και γενικά η Ανατολική Μακεδονία οφείλουν πολλές επιτυχίες στην ισχυρή του προσωπικότητα». Η διορατικότητα του Οικουμενικού Πατριαρχείου, μόλις πληροφορήθηκε την ίδρυση της Βουλγαρικής Εξαρχίας και η εμπειριστατωμένη μελέτη του ζητήματος, το οδήγησαν σελ. 112 «να αλλάξει άρδην όλους τους Μητροπολίτες της Μακεδονίας με νέους στην ηλικία, δυναμικούς, ισχυρής θέλησης και μεγάλου ηθικού αναστήματος ιεράρχες».

Από τις μορφές του αγώνα εξέχουν, δίχως να θεωρείται κανείς υποδεέστερος, ο τραγικός θάνατος 1) του Αθανάσιου Χατζηπανταζή στη σελ. 120 και 2) η μέχρι θανάτου μάχη του καπετάν Μητρούση Γκογκολάκη σελ. 130 «Για να μη συλληφθεί ζωντανός έβγαλε ήρεμα το δίστομο μαχαίρι του από τη θήκη, και αφού τους χαιρέτησε όλους παλικαρίσια

σηκώνοντας το χέρι ως μελλοθάνατος, βύθισε το μαχαίρι με ψυχραιμία στα στήθη του και εξέπνευσε σαν ήρωας». Πλειάδα Σερραίων αγωνιστών με τον ιδιαίτερο τόπο καταγωγής τους παρελαύνουν από τις σελίδες του βιβλίου. Επισφραγίζεται ο επίλογος με γλωσσικά στοιχεία που ενισχύουν την ελληνική συνείδηση όσων μιλούσαν το σλαβομακεδονικό ιδίωμα. Σελ. 210 «Δεν σήμαινε με τούτο, επειδή ήταν σλαβόφωνοι, ότι ήταν και Σλάβοι Βούλγαροι ή Σέρβοι, διότι δεν είναι πάντοτε η γλώσσα που επιβεβαιώνει την εθνικότητα ενός ανθρώπου».

Υφάδι στον ιστορικό ιστό των Σερρών οι ψυχωμένοι αγωνιστές με τη θούρια αλκή και ο συγγραφέας με το εγχειρίδιο της ιστορικής του έρευνας για την πολυτάραχη εποχή. Ανάβει το φως να το δουν κι όσοι δεν έχουν πρόθεση. Ενθύμημα, αφιέρωμα μνήμης για όσους πότισαν με το αίμα τους ή είχαν οποιαδήποτε σχέση με τον Μακεδονικό αγώνα. Πολύτιμο πρωτογενές υλικό. Μνήμη παθών και δακρύων στην ανδροτρόφα καστροπολιτεία των Σερρών. Πυργώνει την έγνοια του για τον τόπο του. Ενισχύει το νήμα της ιστορικής συνέχειας, απαντά στις προκλήσεις, ζωντανεύει την ευθύνη μας. Μας θησαύρισε με την όραση ενός κόσμου ζωντανού και καταπιεζόμενου. Για να μην απλωθεί ο σλαβικός κολοσσός, αίρει την ιστορική θολάδα, με την εύστοχη αποτύπωση του όλου κλίματος, με αμεσότητα και αλήθεια, με τη μίξερη εικόνα της καθημερινής ζωής, την αγωνία της επιβίωσης, την καταπιεστική και βάνουση απειλή των Τούρκων. Προσφορά στην άοσμη παραπληροφόρηση. Πολεμά την ημιμάθεια, την αντιδραστικότητα, τους ανιστόρητους και ουτιδανούς.

Αταλάντευτη διαχρονικότητα του αγώνα μέσα από τα δύσβατα μονοπάτια της σκλαβιάς και της επιβουλής για τον πλούσιο λειμών της Μακεδονίας. Διττή η αντιπαράθεση μέσα στο έρεβος της υποδούλωσης Αφήνει ανεξίτηλη την αιμάτινη γραφή της τοπικής ιστορίας. Με όπλο τη φιλοπονία και τη συνείδησή του για το εθνικό χρέος μας ταξιδεύει στον Μακεδονικό αγώνα με τις τόσες χαίνουσες πληγές και με αμφίδρομα συναισθήματα ροής και αλληλουχίας.

Φέρνει την περιφέρεια των Σερρών στο κέντρο και το κέντρο στην περιφέρεια με τα γεγονότα να ρέουν διάχυτα από τις πρωτογενείς πηγές κατά την ιστορική του σύνθεση. Άσμα ηρωικό και πένθιμο. Απαθανατίζει πιστά τους Μακεδονομάχους, την πειθαρχία, την συμπληγάδες της δράσης τους. Η αγριότητα του πολέμου και της καθημερινής ζωής με ήρεμη γραφή, για να ξεφύγει ο Μακεδονικός αγώνας από τις υποδόριες και υποχθόνιες δράσεις με γλωσσολογικά στοιχεία από όσους λειψοστοιχούν. Φέρνει τα είδωλα των λησμονημένων σκοτωμένων ή αγνοουμένων στην επιφάνεια με ασυγκράτητο πάθος για τους θρυλικούς ήρωες. Αναδύονται τα μεγάλα αναστήματά τους στα βημόθυρα του χρέους.

Είναι ευγνωμοσύνη της νεότερης για τη θυσία της παλιότερης γενιάς. Διαχρονική και διατοπική μελέτη. Βάζει τον αναγνώστη απέναντι στην ιστορική συνειδησή του, στοιχείο που εξορίστηκε επί σειρά ετών από την Ελλάδα. Αποσκοπεί στον Εθνικό, ηθικό, κοινωνικό και θρησκευτικό φρονηματισμό των Σερραίων και στον από μέρους τους ενστερνισμό των αξιών.

Ευχάριστο ανάγνωσμα για όσους αγαπούν την ιστορία. Η αφήγησή του «προβλέπει» την απελευθέρωση της Μακεδονίας. Τα γεγονότα αυθύπαρκτα μέσα στο χρόνο. Φορτίζει τη συνείδηση με τα λαϊκά προφορικά γλωσσικά στοιχεία, που τα ανασύρει από το αζήτητο περιθώριο και τα εμβολίζει στις τελευταίες σελίδες του. Να ξανακοιταχτούν τα λησμονημένα και να ψηλαφηθεί η αθέατη πλευρά τους. Κατασταλαγμένες μνήμες. Τόνος πατριωτικός τοπικός και εθνικός.

Το βεληγεκές του βιβλίου δεν είναι στενό. Είναι Ευρωπαϊκό και Οικουμενικό. Ράπισμα στη σλαβική βαρβαρότητα, γροθιά στα διεθνή φόρα και σ' όλους τους τυράννους της ανθρωπότητας. Φωνή πως το μέλλον είναι πίσω μας. Κι όταν η ασκήμια μας αρρωσταίνει και μας γειμίζει αδιέξοδα, αναζητούμε να μας σώσουν Μεσίες- Σωτήρες, άλλα έθνη, ενώ πάνω στο πετσί μας είναι χαραγμένη η ιστορία μας, η μοίρα μας. Έργο ευθύνης. Καράβι που κουβανεί στην πλώρη του τη θυσία των Μακεδονομάχων. Τους απαθανατίζει με τον ήχο και απόηχο του αγώνα τους.

Υψώνει τη στάθμη του σερραϊκού πνεύματος. Δε δίνει με σκοπό να πάρει. Λιτός απλός λόγος, γλώσσα καιρία, φυσική, ζωντανή που πηγάζει από τα αρτεσιανά ύδατα της Σερραϊκής Γαίας. Δεν διολισθαίνει σε υπερβολή ή ρηχή συναισθηματολογία. Ομιλούσα ιστορία κατανοητή από οποιονδήποτε αναγνώστη με φωτογραφικά ντοκουμέντα. Για τούτο επιβάλλεται να κοσμήι τις βιβλιοθήκες των σχολείων μας με ευθύνη της περιφέρειας, για να νοστιμέψουν τα εκατοντάχρονα και να γίνουν πιο λειτουργικά. Κι όπως τ' γραψε ο Γ. Ρίτσος «Από τούτα τα απλά έργα μεγαλώνει το μπόι της ζωής, μεγαλώνει ο κόσμος, μεγαλώνουμε».

Ευχαριστώ την Ε.Μ.Ε.Ι.Σ για τη φιλοξενία. Εύχομαι υγεία και κουράγιο για ό,τι γόνιμο οραματίζεται ο νηφάλιος, προσηνής, ακαταπόνητος και παραγωγικός Κ. Παπακυριάκος.

Γιάννης Αλεξ. Ρωμανίδης